

ВІДОБРАЖЕННЯ РОДОВОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ ГЕРОЇЧНОЇ ПОЕЗІЇ В НОМІНАЦІЯХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ СЕГМЕНТІВ *ЖИТТЯ* ТА *СМЕРТЬ*

Досліджуються марковані граматичним родом номінативні одиниці, які вербалізують концепти ЖИТТЯ та СМЕРТЬ міфологічної концептуальної картини світу давньоанглійської героїчної поезії.

Ключові слова: міфологічна концептуальна картина світу, міфологічний дискурс, концептуальний сегмент.

Исследуются маркированные грамматическим родом номинативные единицы, которые вербализируют концепты ЖИЗНЬ и СМЕРТЬ мифологической концептуальной картины мира древнеанглийской героической поэзии.

Ключевые слова: мифологическая концептуальная картина мира, мифологический дискурс, концептуальный сегмент.

The article focuses on the investigation of the gender-marked nominative units constituting the segments LIFE and DEATH in the mythological conceptual worldview as presented in the Old English heroic poetry.

Key words: mythological conceptual worldview, mythological discourse, conceptual segment.

Одним із перспективних напрямків сучасних лінгвістичних студій є реконструкція матеріальної та духовної культури етносу на основі мовних даних. Поліпарадигматичність сучасного мовознавства дозволяє здійснити комплексний підхід до вивчення національних мов, культур і міфів як знакових систем. Звернення до цієї теми зумовлене своєчасністю дослідження характеру кореляції між типом мислення, культурою та мовними засобами відтворення універсальних категорій в етнокультурному аспекті. Проявляються такі кореляції у системах концептів, що репрезентують певну картину світу.

Концептуальна картина світу визначається як інформаційна система, що складається зі знань, уявлень, вірувань та є результатом пізнання людиною оточуючого світу, інтерпретації, позначення й утримання

в свідомості його властивостей у вигляді певної сітки понять, структурованої як концептуальні сфери-локуси (В.З. Дем'янков, Ю.М. Караулов, Г.В. Колшанський, О.С. Кубрякова) [6, с. 8]. Метою нашого дослідження є комплексне вивчення зв'язків між фрагментом концептуальної картини світу та його відображенням у мовній картині світу на різних рівнях сегментної структури родової концептосфери.

Роль мови, як зауважує І.В. Привалова (цит. за [18, с. 307]), полягає в експлікації змісту концептуальної картини світу, що робить можливим процес передачі культурних знань, накопичених етносом. Відтак, *мовна картина світу* виступає як частина концептуальної картини світу, яка об'єктивує (хоча дещо обмежено) зміст останньої за допомогою всього арсеналу мовних засобів. Мовна картина світу національно-культурно зумовлена, що дає можливість проаналізувати особливості світобачення певного етносу. *Актуальність* дослідження визначається загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на розгляд мовних одиниць з урахуванням структури людського знання, що вони репрезентують, а також ментальних процесів, які покладені в основу мовної номінації.

Відображене в мовних формах, етнічно зумовлене осмислення та оцінювання зовнішнього світу стосовно певного етносу отримало назву *національно-мовної картини світу*. Під національно-мовною картиною світу розуміють синтетичну єдність суб'єктивного і об'єктивного у світогляді людини, синтез духовно-індивідуальної та культурно-історичної субстанції. Крім того, реальний світ, колективна етнічна свідомість, що відбивають реальний світ у процесі пізнання, є важливими чинниками, які детермінують онтологію національно-мовної картини світу [15, с. 160].

Існує відмінність у розумінні концепту в когнітивній і лінгвокультурній лінгвістиці. З погляду когнітивної науки, концепт – це оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи, всієї картини світу, що відображена в людській психіці [12, с. 90]. У такому трактуванні підкреслюється збереження й структурування в індивідуальній свідомості інформації про світ у вигляді певних структур знання й оцінок. Лінгвокультурологію цікавлять лише культурні концепти, що є одиницями системи специфічних форм поведінки й діяльності, ціннісно насиченими взірцями світосприйняття в етнічних та соціальних різновидах культури.

В.В. Красних пропонує свою дефініцію концептів. Когнітивні концепти – це індивідуальні змістові ментальні утворення, що структурують довколишню дійсність. Культурні концепти – це колективні змістові ментальні утворення, що фіксують своєрідність певної культури [11, с. 12]. Важливо те, що культура фіксується в різних формах, серед яких – мова й дискурс, що робить концепти релевантними для вивчення лінгвістикою [2, с. 28].

Концепт є цілісним утворенням, здатним розвиватися, змінюватися і відображати досвід людей. Концепт має складну логічно організовану динамічну структуру, що складається з базового елементу і пов'язаних з ним через прототипічне значення похідних елементів. Структура концепту може бути виявленою через засоби його репрезентації у мові. Концепт охоплює сукупність видів знання про явище, що стоїть за ним, – все, що зібрано під один знак і визначає буття знака як когнітивної структури, а також складає об'єм і зміст мовного знання. Основа концепту – сублогічна. Зміст концепту включає в себе зміст наївного поняття, але не вичерпується ним, бо охоплює множину прагматичних елементів імені, що виявляються в його сполучуваності. А сполучуваність імені відображає і логічні, і раціональні зв'язки його денотата, також зв'язки алогічні, ірраціональні, що відображають емоційно-оцінне сприйняття світу людиною (цит. за [1, с. 39]). Різницю між мовним значенням і концептом З.Д. Попова та І.А. Стернін вбачають у тому, що мовне значення є „квантом семантичного простору”, воно прикріплене до мовного знака, а концепт як елемент концептосфери не пов'язується з конкретним знаком. Концепт може виражатися кількома мовними знаками, їх сукупністю, а може й не мати репрезентації у системі мови (цит. за [1, с. 40]).

Сучасний міждисциплінарний підхід до вивчення явищ мови та мовлення дозволяє реконструювати *міфологічний фрагмент концептуальної картини світу* соціуму на основі аналізу семантичних і лінгвокогнітивних особливостей одиниць, що вербалізують концепти-міфологеми й реалізують міфологічні сценарії. Однак, незважаючи на значну кількість праць, присвячених міфологічному компоненту культури, сутність процесу номінації та його специфіка в контексті міфологічного типу культури вивчені недостатньо. На сучасному етапі поступу людства, маркованому явищем реміфологізації, міф як частина національної картини світу постає засобом пізнання й категоризації навколишнього середовища [4, с. 101].

Розмаїття концепцій міфу можна орієнтовно звести до двох великих груп. Перша з них (Е.Б. Тайлор, К. Леві-Строс) розглядає міф як інакомовний, неточний, а отже, „застарілий” виклад певної інформації про: історичні факти, релігійно-філософські істини, природні явища, „вроджені ідеї”, підсвідомі потяги, мовні феномени, „фундаментальні опозиції” тощо, яку людство згодом навчилося висловлювати більш адекватно. Такий *алегоричний* підхід шукає єдине „справжнє” значення міфу, ігноруючи смисли, що не вкладаються в авторську концепцію. Друга теорія міфу – *символічна* – синтезує попередньо описані досягнення на основі власної концепції (Дж. Бруно, І. Кант). Тут міф розглядається як складне явище, сутністю якого є „космізація” довкілля, як впорядковуюча система, іманентна і водночас трансцендентна по відношенню до культури [10, с. 4]. Узагальнюючи численні визначення міфу та враховуючи, що міф розглядається як динамічний мегафрейм, який становить основу міфологічної концептуальної картини світу, у даному випадку міф розуміється як функціональної ієрархічно структурованої у вигляді міфологічних концептів і міфологічних сценаріїв системи [3, с. 97].

Ведучи мову про *міфологічну концептуальну картину світу*, зазначимо, що генеза подібного образу світу в контексті національної культури детермінована особливостями існування міфу як інформаційної системи. Діахронічна й культурно-контекстуальна варіативність міфологічних структур та їх здатність вмотивовувати творення й функціонування номінативних одиниць зі специфічною образністю, що спричиняє ефект реальності змодельованого в тексті світу, зумовлені генетичною спорідненістю міфу, мови і культури, що у своїй взаємодії породжують міфологічний простір [8, с. 149].

Мовні одиниці, які вербалізують складові концепти міфологічної концептуальної картини світу, функціонують у *міфологічному дискурсі*. Для визначення терміна „міфологічний дискурс” ми користуємося поширеним у сучасній лінгвістиці підходом до дискурсу як зв’язного тексту в сукупності з екстралінгвістичними (прагматичними, соціокультурними, психологічними тощо) факторами; текст, узятий в аспекті подій; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент взаємодії людей та механізмів творення таких текстів (цит. за [9, с. 151]). У фокус дослідження дискурсу потрапляє активний суб’єкт спілкування та пов’язані з

ним комунікативно-прагматичні, когнітивні, семантичні та інші параметри, які актуалізуються у процесі мовлення. Вивчення мовленнєвого продукту мовної особистості передбачає встановлення смислу даного тексту як семантичної сутності, що лежить у його основі. Оскільки дискурс є соціальною взаємодією, що передбачає вплив комунікативно-прагматичного контексту спілкування на породжуваний текст, дослідження дискурсу орієнтується як на визначення власне текстових категорій, так і концептуального підґрунтя соціокультурного контексту. Під комунікативно-прагматичним контекстом міфологічного дискурсу ми розуміємо сукупність стереотипних соціокультурних ситуацій, міфологічних сценаріїв, розгортання яких детерміноване специфікою національного або міфологічно орієнтованого віртуального мегафрейма. Міфологічний мегафрейм є системним утворенням, що функціонально об'єднує базові концепти-міфологеми та міфологічні сценарії, тобто постає міфологічно орієнтованою концептуальною картиною світу в динаміці. Загальна міфологічна орієнтація національної концептуальної картини світу детермінується набором функцій міфу як динамічної концептуальної системи, спрямованої, насамперед, на пояснення світового порядку та визначення місця індивіда в ньому, а також особливостями міфопоетичної логіки, котра оперує ментальними образами, певними передконцептуальними утвореннями, ейдетичними недискретними сутностями, що постають у результаті взаємодії глибинних архетипів свідомості та колективного несвідомого. О.С. Колесник визначає *міфологічний дискурс* як текст, детермінований дією базових концептів-міфологем та специфічних міфологічних сценаріїв [9, с. 152]. При побудові типології міфологічного дискурсу базовим критерієм дослідник визначає не інституціональність/особисту орієнтацію дискурсу, а *тип міфологічної картини світу*, що становить його підґрунтя [5, с. 142].

Базовим концептом, представленим практично в будь-якій культурі та відображенням її культурно-мовними одиницями, є концепт роду (слід розрізняти мовну категорію роду як систему поділу лексичних одиниць на чоловічий, жіночий та середній роди за сукупністю певних лексичних та граматичних ознак та позамовну категорію гендеру як систему соціальних ролей та очікувань певної статі – у нашому дослідженні ми спираємося на першу дефініцію). Досліджені

давньоанглійські номінації на позначення життя та смерті можуть бути згруповані у сегменти за відповідними ознаками. *Сегмент* у цьому випадку розуміється як структурна складова концептосфери. Таким чином, концепти, що входять до складу концептосфери, існують не хаотично, а упорядковуються в сегменти, що дозволяє, на наш погляд, дати повніший опис об'єкта, що вивчається. Сегменти виділяються умовно й мають дифузні кордони [16, с. 8].

Поетична мова давньоанглійського героїчного твору мала низку фонетичних, морфологічних і лексичних особливостей. Лексичний рівень давньоанглійської поезії (як і давньогерманської загалом) характеризується використанням так званих хейті й кенінгів. Хейті – це синонімічний замітник якого-небудь іменника; лексична одиниця, що складається з одного слова. Хейті були традиційними, постійними синонімами в поетичному мовленні – на відміну від кенінгів, які створювалися поетом. Кенінг складався із двох частин (сполучення двох іменників або складання двох іменників) і був метафоричним позначенням замінного поняття [13, с. 97]. Саме такі номінативні одиниці втілюють міфологічні концептуальні метафори. Вони є одиницями лексичного та синтаксичного рівнів мовної системи.

Відбір лексичних одиниць, що репрезентують родову концептосферу давньоанглійського періоду, виконувався методом суцільної вибірки з героїчних творів: епічних пісень (*Beowulf*, *The Battle of Finnesburh*, *Widsith*, *Waldere A* та *B*), історичних пісень (*The Battle of Brunanburh*, *The Battle of Maldon*), елегій (*Deor*, *The Seafarer*, *The Wanderer*, *The Ruin*, *The Husband's Message*, *The Wife's Lament*, *Wulf and Eadwacer*) та релігійних героїчних пісень (*Juliana*, *Judith*, *Dream of the Rood*, *The Fortunes of Men*, *The Gifts of Men*, *Caedmon's Hymn*, *The Fates of Apostles*) [19].

На думку О.С. Колесника, СМЕРТЬ виявляється одним з базових концептів у давньоанглійській міфологічній концептуальній картині світу, крізь призму якого розкриваються аксіологічні цінності, притаманні давньоанглійській культурі раннього середньовіччя. Цей концепт не можна віднести до жодної з конотативно забарвлених понятійно-ціннісних груп, оскільки сприйняття давніми англійцями СМЕРТІ не було однозначним та залежало від певного набору чинників [7, с. 80].

Семантика номінативних одиниць і граматична організація композитів, у складі яких лексема *смерть* є ядерним компонентом, найчасті-

ше характеризується значенням агенса або інструмента. Концепт СМЕРТЬ у давньоанглійській міфологічній концептуальній картині світу постає активною діяльною силою, яка здатна забирати, підпорядковувати, спустошувати та позбавляти, забезпечувати присуд долі та вирізнятися певною часо-просторовою локалізацією [7, с. 80].

Одиниці, що складають концептуальний сегмент СМЕРТЬ, мають у своєму складі концептуальну ознаку *завершення всіх життєвих функцій організму*. Для давньоанглійських текстів героїчної поезії (жанрова класифікація Є.А. Мельникової [14]) сегмент СМЕРТЬ налічує 130 номінацій (для епічних пісень – 81 номінація, для історичних пісень – 2 номінації, для елегій – 16 номінацій, для релігійних пісень – 31 номінація) і має таку структуру:

- концепт ПРИРОДНА СМЕРТЬ (*deap (m), wældæp (m), swylt (m), wundordeap (m), deapes wylm (m+m), deapes nyd (m+n)* тощо);
- концепт СМЕРТЬ У БОЮ (*gubdeap (m), gupscear (m), wighryre (m), garcwealm (m), licsar (n), feorhbenn (f), feorhwund (f), syndolh (n)* тощо);
- концепт ВБИВСТВО (*morþor (m/n), selfcwalu (f), hraþyl (m), wæl (n), hondslýht (m), inwitscear (m), wælhlemm/hlæm (m), drepe (m)* тощо);
- концепт КІНЕЦЬ (*endedæg (m), endestæf (m), endedogor (n)* тощо);
- концепт РОЗДІЛЕННЯ (*aldorgedal (n), lifgedal (n), worulde gedal (f+n)* тощо);
- концепт ПАДІННЯ (*deofla hryre (m+m), wælfæall (m), leodhryre (m), forwyrð (f), spild (m), hæleþa hryre (m+m), fyll cyninges (m+m), hlaforðes hryre (m+m)* тощо);
- концепт ШЛЯХ (*on weg hwurfe (m), siþ (m), ellorsip (m), bealosip (m), hinsip (m), forþweg (m), tearc (f)* тощо);
- концепт МУКА/СТРАЖДАННЯ (*deapcwealm (m), deapcwalu (f), bealocwealm (m), cwealmbealu (n), morþorbealu (n), feorhbealu (n)* тощо);
- концепт ЧАС (*gescæphwil (f), endedæg (m), swyltdæg (m), deapdæg (m)* тощо);
- концепт ЗАГИБЛІ (*wæl (n), wælfyll (f), wælsceal (n), hraew (n/m), leap (m)* тощо);
- концепт СПОСІБ/МІСЦЕ ПОХОВАННЯ (*wælbed (n), legerbedd (n), hlæw (m), deapwic (n), hreawic (n), morþorbedd (n), beorh (m), wælrest (f), deapbed (n), hoþma (m), earþweall (m), scraef (n),*

moldgræf (n), *hrusan heolstor* (f+m), *eorþscræf* (n), *eorþgrap* (f), *heardgripe hrusan* (m+f), *bæl* (n), *ad* (m), *bronda laf* (m+f), *adfer* (n), *bælstede* (m), *bær* (f), *bælfyr* (n), *swepel* (m) тощо). Як видно з наведених лексичних одиниць, у даному концепті можна виділити три субконцепти: СМЕРТНИЙ ОДР (*wælbed*, *morþorbedd*, *wærest* тощо), МОГИЛА (*hlæw*, *beorh*, *deapwic*, *hopma*, *earþweall*, *moldgræf*, *hrusan heolstor*, *eorþscræf*, *heardgripe hrusan* тощо) та ПОГРЕБАЛЬНЕ ВОГНИЩЕ (*bronda laf*, *adfer*, *bælstede*, *bælfyr*, *swepel* тощо), що відображає культурологічну теорію про епоху спалення та епоху курганів [17, с. 293]. Більшість номінацій цього концепту метафоричні.

Одиниці, що складають концептуальний сегмент ЖИТТЯ, містять концептуальні ознаки *періоду між народженням та смертю; часу між народженням та поточним моментом; часу, відведеного людині у цьому світі*. Сегмент ЖИТТЯ налічує 39 номінацій (для епічних пісень – 17 номінацій, для історичних пісень – 2 номінації, для елегій – 6 номінацій, для релігійних пісень – 14 номінацій) і має таку структуру:

- концепт ВЛАСНЕ ЖИТТЯ (*lif* (n), *feorh* (n/m), *aldor/ealdor* (n/f), *ferhð* (m/n) тощо);
- концепт ПЕРІОД ЖИТТЯ (*yldu* (f), *geogub* (f), *geogubfeorh* (f+n/m), *geonge feorh* (n/m), *gebyrd* (f) тощо);
- концепт ЧАС (*aldordagas* (m pl), *lifdagas* (m pl), *dægrim* (n), *lændagas* (m pl), *dogorgerim* (n), *gearrim* (n), *tiddæg* (m) тощо);
- концепт ШЛЯХ (*lifes weg* (n+m), *eorþweg* (m) тощо);
- концепт НАЦІЇ (*eorþan dæl* (f+m), *wintra dæl* (m+m), *þas lænan gesceaft* (f/n) тощо).

Бачимо, що описані сегменти налічують два спільні концепти – ЧАС та ШЛЯХ. Слід також зазначити, що часто номінативні одиниці на позначення життя в контекстуальному поєднанні з іншими номінативними та дієслівними одиницями набувають значення смерті. Порівняймо: *on hean galgan lif aletan* (Julian : 482-83), *ende lifes* (Juliana : 661), *þis lif ofgeaþ* (Beowulf : 2252), *sundur gedælan lif wið lice* (Beowulf : 2423-24), *sceolde lændaga æþeling ærgod ende gebidan* (Beowulf : 2342-43), *ure æghwylc sceal ende gebidan worolde lifes* (Beowulf : 1388-89), *aldre beneotan* (Beowulf : 679), *hu heo þone atolan eaðost*

mihte ealdre benæman (Judith : 75-76), *Iacob sceolde fore Herode ealdre gedælan* (Apostles : 35-36), *se ellorgast oflet lifdagas ond þas lænan gesceaft* (Beowulf : 1623-24). Можемо розглядати таке поєднання проявом оксиморонів ЖИВА СМЕРТЬ та МЕРТВЕ ЖИТТЯ, які реалізуються у базових міфологічних сценаріях космогонічного типу [5, с. 184].

Отже, як бачимо, міфопоетична ментальність відрізняється не раціонально-логічним, а образно-емоційним, смисложиттєвим характером. Чи не найбільш яскравою її прикметою є феномен „партиципації”, тобто віри в нередуковані до причинно-наслідкових зв’язки між різними об’єктами. Її передумовою є уявлення про єдність видимої та невидимої (первинної та визначальної по відношенню до повсякденного буття) реальності.

Перспективою подальшого дослідження бачимо виявлення частотності вживання маркованих родом одиниць та встановлення відповідностей між морфологічним родом аналізованих номінації та їх концептуальним наповненням.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Єсипенко Н. Г. Культурний концепт FREEDOM у мовній картині світу англійців / Н. Г. Єсипенко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журн. / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. – Вип. 51 : Філологічні науки. – С. 32–43.
2. Карасик В. И. Языковые ключи / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 406 с.
3. Колесник О. С. Динаміка розвитку англійської та української мов в аспекті функціонування міфологічного простору / О. С. Колесник // Записки з романо-германської філології / гол. ред. І. М. Колегаєва. – Одеса : Фенікс, 2009. – Вип. 23. – С. 95–106.
4. Колесник О. С. Концепт „Потойбіччя” в англійській мовній картині світу: діахронічний аспект / О. С. Колесник // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : ЖДУ, 2006. – № 27. – С. 100–104.
5. Колесник О. С. Міфологічний простір крізь призму мови та культури : монографія / О. С. Колесник. – Чернігів : РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. – 312 с.
6. Колесник О. С. Мовні засоби відображення міфологічної картини світу: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі давньоанглійського епосу та сучасних британських художніх творів жанру фентезі) : автореф. дис.

- на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. С. Колесник. – К., 2003. – 20 с.
7. Колесник О. С. Номінація концепту СМЕРТЬ в мовних картинах світу давніх англійців і східних слов'ян / О. С. Колесник // Вісник Черкаського університету / гол. ред. А. І. Кузьмінський. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. – Серія : Філологічні науки. – Вип. 116. – С. 79–85.
  8. Колесник О. С. Особливості структури міфологічних просторів англійців і українців / Олександр Колесник // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / гол. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – Вип. 430 : Германська філологія. – С. 149–161.
  9. Колесник О. С. Функціональні особливості номінативних одиниць вербалізації міфологічних концептів у поетичному дискурсі (на матеріалі англійських текстів рок-пісень кінця ХХ століття) / О. С. Колесник // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир, 2004. – №17. – С. 151–154.
  10. Колесник О. С. Міфопоетичне відтворення архетипу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.08 „Естетика” / О. С. Колесник. – К., 2002. – 16 с.
  11. Красних В. В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология : курс лекцій / В. В. Красних. – М. : Гнозис, 2002. – 284 с.
  12. Кубрякова Е. С. Концепт / Е. С. Кубрякова // Краткий словарь когнитивных терминов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1997. – С. 90–93.
  13. Левицький В. В. Основи германістики / В. В. Левицький. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2006. – 528 с.
  14. Мельникова Е. А. Меч и лира: англосаксонское общество в истории и эпосе / Е. А. Мельникова. – М. : Мысль, 1987. – 203 с.
  15. Нідзельська Ю. М. Концепт як відображення універсального та етноспецифічного у свідомості етноса / Ю. М. Нідзельська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журн. / гол. ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 45 : Філологічні науки. – С. 160–162.
  16. Палаева И. В. Гендерная концептосфера в картине мира среднеанглийского периода : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / И. В. Палаева. – Владивосток, 2005. – 16 с.
  17. Петрухин В. Я. Мифы древней Скандинавии / В. Я. Петрухин. – М. : ООО „Издательство Астрель” : ООО „Издательство АСТ”, 2003. – 464 с. – (Мифы народов мира).

18. Терещенко Л. Я. Концепт LIAR в англійській мовній картині світу / Л. Я. Терещенко // Наукові записки : зб. наук. праць / гол. ред. І. Д. Пасічник. – Острог : Видавництво Національного університету „Острозька академія”. – Вип. 9. – 2008. – С. 305–312. – (Серія „Філологічна”).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

19. The Complete Corpus of Anglo-Saxon Poetry [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sacred-texts.com>.

*Володимир Турчин, Марія Турчин
(Івано-Франківськ)*

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ОСНОВНИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОНЯТЬ У ПОЕЗІЇ Г. ГЕЙМА

Розглянуто мовні засоби вираження основних концептуальних понять у поезії Г. Гейма із застосуванням лінгвокогнітивного та лінгвокультурного підходів.

Ключові слова: концепт, фрейм, слоти, лексема, сема, лінгвокогнітивний, лінгвокультурний, когнітивний прототип.

Рассматриваются языковые средства выражения основных концептуальных понятий в стихотворениях Г. Гейма с применением лингвокогнитивного и лингвокультурного подходов.

Ключевые слова: концепт, фрейм, слоты, лексема, сема, лингвокогнитивный, лингвокультурный, когнитивный прототип.

The article deals with the problem of language means of expressing the main conceptual notions in G. Heym's poetry in terms of linguocognitive and linguocultural approaches.

Key words: concept, frame, slots, lexeme, seme, linguocognitive, linguocultural, cognitive prototype.

Концепт як одиниця лінгвокогнітології надійно увійшов у сучасну лінгвістику, давши можливість дослідникам розглядати витоки мовних явищ з позиції людського досвіду. Існують різноманітні наукові моделі